

6

Бағызбаева оқулары
Багизбаевские чтения

«ЗАМАНАУИ ФИЛОЛОГИЯНЫҢ
ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН БОЛАШАҒЫ»

«СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ
СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОЛОГИИ»

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ

ФИЛОЛОГИЯ, ӘДЕБИЕТТАНУ ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОЛОГИИ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ И МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ

VI Бағызбаева оқулары

ЗАМАНАУИ ФИЛОЛОГИЯНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН БОЛАШАҒЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
80 жылдығына арналған халықаралық ғылыми конференция материалдары

Алматы, 25 сәуір 2014 жыл

VI Бағизбаевские чтения

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОЛОГИИ

Материалы международной научной конференции, посвященной 80-летию
Казахского национального университета имени аль-Фараби

Алматы, 25 апреля 2014 года

Алматы
«Қазақ университеті»
2014

Редакционная коллегия:

член-корреспондент НАН РК, д.ф.н., профессор *Б.У. Джолдасбекова*
кандидат филологических наук, доцент *Н.М. Томапова*
старший преподаватель *Ж.А. Баянбаева*
магистр гуманитарных наук, преподаватель *К.О. Таттимбетова*
магистр гуманитарных наук, преподаватель *А.О. Эзизова*

На обложке книги репродукция картины
художника И.Н. Панченко «Жар-птица»

Состояние и перспективы современной филологии. VI Багизбаевские чтения:
материалы международной научной конференции, посвященной 80-летию КазНУ им. аль-
Фараби. 25 апреля 2014 г. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 266 с.

ISBN 978-601-04-0495-3

В сборник вошли материалы исследований ученых Казахстана, России, Испании, Турции, посвященные актуальным вопросам литературы и языка, а также процессам технологизации процесса обучения в системе непрерывного образования.

ISBN 978-601-04-0495-3

©КазНУ имени аль-Фараби, 2014

Шетел тілін оқытуда жаңа технологияны қолдану әдісі

Соңғы жылдары шетел тілін оқытудың неше түрлі әдістері шыға бастады. Оқытушылардың сабақты жобалаудағы жауапкершілігі студенттердің шетел тілінде нәтижелі тілдік қарым-қатынас жасауына мүмкіншіліктер туғызады. Олар аз уақыттың ішінде жаңа технология көмегімен үлкен жетістіктерге жете алады. Оқытудың дәстүрлі үрдісіне инновациялық технологияны енгізу, оқытушылар мен студенттерге дәстүрлі әдістерді жетілдіруге мүмкіндік береді, сонымен қатар атап айтқанда: тренингтер, дөңгелек үстелдер, пресс-конференциялар және т.б. Ұстардардың біліктілігі олардың педагогикалық қарым-қатынаста жағдаят жасауда көрінеді, онда оқытушылар да, студенттер де таңдау және бақылау мүмкіншілігіне ие болады. Инновация дегеніміз тек ғана жаңалық енгізу емес, сонымен қатар жаңа әдістерді, жаңа технологияны дәстүрлі оқу-тәрбие үрдісіне қолдана білу.

Білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану өзекті мәселелердің бірі болып бара жатыр. Шетел тілін оқытудың мақсаты оқушының мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыру десек, онда сол шетел тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану шетел тілін оқытудың мақсатынан туындалып отырған қажеттілік болмақ.

Шетел тілін оқытуда білім беру үрдісін ақпараттандыруда төмендегідей әдістемелік, педагогикалық міндеттер шешіледі деп ойлаймын:

1. білім алуға мотивацияның жоғары дәрежеде болуы, білім беруде көлемді ақпаратқа қол жеткізе алу, өз бетінше жұмыс істеуді ұлғайту, өзін-өзі бақылау және т. б.
2. жеке тұлғаның ой-өрісін жетілдіру, эстетикалық тәрбиені қолға алу, зерттеу жұмысымен шұғылдану іскерлігін дамыту, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру сияқты.
3. әлеуметтік тапсырысты жүзеге асыру соның ішінде компьютерлік біліктілікті қалыптастыру, белгілі бір сала бойынша мамандар дайындау және т. б.
4. танымдық әрекеттің мотивін қамтамасыз ету, оқу-тәрбие жұмысын жетілдіруде білім берудің сапасы мен тиімділігін арттыру, пәнаралық байланыстарды тереңдету және т.б.

Сонымен айта кетерлік жәй шетел тілі сабағында компьютерлік технологияны пайдалана отырып, интернет жүйесін қолдану мәселесі болмақ. Жаһанданған ғаламтор жүйесін қолдану негізінде, тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, жүйе материалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туады. Ғаламтор жүйесін пайдалана отырып, тілін үйренуші елдің өкілдерімен байланыста бола алады. Диспуттар, байқаулар, олимпиадалар және т. б. сияқты шараларға қатысуы негізінде студенттердің шетел тілін үйренуге деген ынтасын арттыруға болады.

Ғаламтор яғни «Интернет» деген термин ағылшынның «international net» деген сөзінен, аудармасында «халықаралық тор», яғни халықаралық байланыс деген ұғымды береді. Интернет жүйесі арқылы тіл үйренуші сол тілдің өкілімен тура, тікелей байланысқа түсе алады, шетел тілі сабағында ғаламторға қосылу арқылы шынайы қарым-қатынас үлгісін жасауға болады. Жалпы алғанда табиғи тілдік ортада тілді қарым-қатынас құралы ретінде қолдана отырып, тіл үйренушілер айтылымдарға ауызша «спонтанды» түрде, түрлі тілдік формулаларды қолдана отырып, жылдам жауап беруге дағдыланады.

Ғаламтор жүйесінің келесі ақпараттық қоры мен ресурстарын шетел тілі сабағында пайдалану бірден-бір тиімді деп санауға болады. Мәселен электрондық пошта (e-mail), телеконференция, видеоконференция, жеке ақпараттарды жарыққа шығару мүмкіндігі немесе басқаша айтқанда Web, серверге жеке шығару немесе ақпараттық каталогтар (Yahoo, InfoSeek/ UltraSmart) іздеу жүйесі (Alta, Vista, You Tube, Open Text), жүйе ішіндегі әңгіме (Chat).

Компьютермен жұмыс жасай отырып, шетел тілі сабақтарында студенттер психологиялық тұрғыдан да біраз жеңілдіктерге ие болады. Соның ішінде, студенттердің жасаған әрбір жұмысына

берілетін бағаның, олардың жіберген қателерін қайталаулар негізінде көрсете отырып, яғни жұмыс нәтижелерімен келісе отырып немесе белгілі бір дәрежеде келіспей, өз пікірін білдіріп отыратын оқытушының тікелей қатыспауы, студенттерге өз бетінше жұмыс жасап, өзіне деген сенімділік болуын қамтамасыз етеді. Бұл жәйт, оқытушының шетел тілі сабағындағы орнын жоққа шығару деген түсінік туындамауы керек.

Керісінше, оқытушы тіл үйренушілердің жеке тұлға ретінде өз тапсырмаларын орындап, жұмыс қортындысын белгілейтін әлеуметтік-психологиялық жағдай туындата алатын, олардың жұмысына бағыт-бағдар бере алатын бірден-бір субъект деп айта кетуге болады.

Қазіргі таңда шетел тілін оқытудың интерактивтілігі, коммуникативтігі, аутенттігі тілді үйрену үрдісінің мәдени контексте болуы үстемдікке ие болуда. Осы аталған ұстанымдар коммуникативтілік қабілеттің компоненті ретінде халықаралық мәдениет біліктілігін дамытудың алғы шартына айналып бара жатыр. Шетел тілін кәдуілігі жолмен үйретуде тіл үйренушілер тілдік жаттығуларды жасап, қажетті материалды жаттаумен ғана шектеледі. Ал, ол мынадай көрініске ие болады: сөздік қормен қажетті құрылымнан шығатын тіл. Бірақ та , тілдік құрылымды жаттаумен шектелу, тілді қарым- қатынас құралы ретінде меңгеруге толық мүмкіндік бермейді. Шетел тілінде тілдік қарым – қатынасты үйрету үшін шынайы, өмірлік жағдаяттар қою қажет. Ол студенттердің қажетті материалды меңгеруіне және соған сәйкес мінез – құлығын қалыптастыруға жағдай жасайды. Аталған мәселерді шешу үшін ғаламтөр жүйесі айтарлықтай маңызға ие . Дәстүрлі шетел тілі сабағына тағы да сипаттама жасап өтелік. Көптеген жағдайларда шетел тілін оқыту үрдісінде оқытушы студент ойын басқарады, яғни , бағыт беру немесе жетекшілік студент гөрі, ол басшылық қызметін атқарып жатады. Бұл әрекет, психологтар дәлелдегендей, студенттердің ойлау үрдісін тежейді. Мысалы, дөңгелек үстел, пікірталас мәселесін оқытушы өзі дайындап, жоспарды әзірлеп беріп, студенттен сөйлеу барысында тек соған сүйенуін талап етеді. Яғни, өз ойын айтуда оған еркіндік берілмейді.

Студент көп нәрсені өзі түсінбей, өзіне қажетті ақпаратты ала-алмай, мәселені шешуге шығармашылық тұрғыдан келу мүмкіншілігіне ие бола алмай, өзінше ой қорытып, оны тұжырымдау және қызықты пікірлер айта алу қабілетіне де ие бола алмай қалады. Ал мәселені шешуде жаңа ой , құнды пікір айту ең маңызды мәселе. Сонымен қатар ол міндетті түрде қортындыланып, көрініске ие болар болса, оның нәтижесі жоғары болмақ. Шетел тілін оқыту технологиясының тиімділігінің көрсеткіштері төмендегідей:

- Студенттердің моральдық психологиялық , интеллектуалдық және жас ерекшеліктерін және шетел тілін меңгерудегі білім деңгейін ескеру.
- Оқу алдында жағымды көңіл күй қалыптастыру.
- Оқытушы мен студент арасында сөз алмасу, ғылыми қарым-қатынас және әріптестік принциптерін орнықтыру.
- Студенттердің пәнге деген қызығушылығын арттыру.
- Осы пәнді игеруге мультимедиялық және басқа да техникалық арсеналды кең іске қосу.
- Білім беру технологиясының үш түрлі типі бар. Ол дәстүрлік, инновациялық және ақпараттық. Негізгісі – технологияның жиынтығы емес, оның дәрежесі.

Студенттің немесе ке келген ізденушінің әртүрлі ақпарат көздерін, ресурстарын пайдалану арқылы компьютерлік технологияның көмегімен өздерінің дербес ізденуі арқылы шетел тілдерін игеруге кәсіби шеберлігін шыңдайды. Жаңа ақпараттық технологияға әртүрлі ақпараттарды электрондық әдіспен енгізу, сақтау және беру ізденушіге үлкен көмек болып табылады. Оларды оқу процесінде пайдалану ерекшелігіне сай мына төмендегідей топтастыруға болады:

Электронды, оқулықтар, тренажерлар, тьюторлар, лабораториялық жаттығулар, тест жүйелері сияқты компьютерлік оқу бағдарламалары. Мультимедиялық технологияға сай оқу жүйелері компьютер, видеотехника, оптикалық дискінің топтамасын пайдалану арқылы жүргізіледі. Эксперттік және интеллектуалдық жүйе. Ақпарат жиынтығы базаларының қалыптасуы. Электрондық пошта(e-mail), телеконференциялар , аймақтық не шоғырлы байланыс жүйесін біріктіретін телекоммуникациялық қондырғылар. Электронды кітапханалар және т.б. білім саласында Білім саласында бұл технологиялар оларды пайдаланудан көрі тезірек дамыған. Технология кеңінен дамыған заманда барлық жерлерде дерлік, сонымен қатар жоғары оқу орындарында көбіне – көп электрондық пошталар жиі пайдаланылады. Қазіргі кезде видеоақпарат алмасу, аудиоақпарат алмасу, виртуалды аудиторлық такта, файлды алмасу, тақырыптық не мәтіндік ақпарат енгізілген клавиатуралар, көпжақты конференциялар өткізу кеңінен таралған көпке белгілі компьютерлік видеоконференцияларды байланыстың әдістемесіне жатқызуға болады. Бұл

технологиялар шетел тілін, атап айтқанда ағылшын тілін біршама меңгерген студенттің еншісі болып табылады. Себебі бұл материалдар көбіне көп ағылшын тілінде ғана беріледі. Компьютерлер жүйесі оқу процесін жетілдіру құралының көзі болып табылады. Десекте, ғаламтор жүйесіндегі оқуға байланысты ақпараттар сирек, көп жүйеленбеген. Оқу үдерісін аралық байланыс арқылы басқару электрондық пошта арқылы материалдар қабылдау, курс және диплом жұмыстарын көшіру және жіберіп отыру, интерактивтік хабарлар алмасу арқылы жүргізіледі. Кәзіргі таңда бұл технологиялар оқытудан гөрі жаңа дамушылық маңызға көбірек ие. Дегенмен, түрлі ақпараттық ағымды пайдалану арқылы шет тілін меңгеруге талпыныс келешек ғылыми мамандықтарды меңгеріп жатқан студенттерге өздерінің жан-жақты дамуына, сауатты маман ретінде қалыптасуына игі ықпал етеді. Студенттердің техникалық білімінің кәсіби бағдарламаға сәйкес шетел тілін меңгере отырып игеруі, олардың осы мақсатта жүйелі түрде педагогикалық технологияны және технологиялық ақпараттарды пайдалана отырып үнемі ізденісін арттыруына байланысты. Жаңа педагогикалық технология студенттерді шетел тілін меңгеруіне жеке бағыттап, даярлық кезінде олардың қарым – қатынас қабілеттерін ескеруіне мүмкіндік береді. Технологияның әдістемеге қарағанда айырмашылығы мынадай: оқуды жобалау немесе жоспарлау тәжірибені қортындылау негізінде емес, оқуды ғылыми тұрғыдан негіздеуге бағытталған, технология нәтижесінің тұрақтылығына негізделген. Оқудың небір жағдайлары мен түрлі факторларына да қарамайды. Жеке іскерлік тұрғысынан педагогикалық технология жоғары нәтижеге жету үшін оқу үдерісіне эмперикалық инновацияны пайдалану арқылы ғылымды игеруге нақтылау. Ол үшін оқудың мазмұнын, әдісін, оқу үдерісін ұйымдастыру формаларын, оқу құралдарын жетілдіру қажет.

Ғаламтор – технологияның мәселелерін зерттеушілер кез келген педагогикалық технология ақпараттық екенін ашып көрсетеді. Ақпараттық технология оқу үдерісінде кеңінен компьютерлік технологияны пайдаланумен ерекшеленеді.

Оқу үдерісінде жаңа ақпараттық технологияны пайдалану маңызды педагогикалық технологияның негізгі принциптерін қанағаттандырады. Шетел тілін кәсіби бағдар ретінде оқып, үйренуде жаңа педагогикалық, телекоммуникациялық технологияларды пайдалану осы заманғы білім жетілдірудің инновациялық түрлерінің бірі болып табылады.

Педагогикалық технология дегеніміз оқудың сапасын жақсарту және жобалық қортындыға жету мақсатында ұстаз бен студенттер біріккен технологиялық іс- қимылдар.

Қорыта келгенде, инновациялық технологияларды сабақта қолдану – бұл оның нәтижелігіне қолайлы жағдайды жасаудың бірден – бір керемет жолы десек болады, ал ол өз кезегінде бірлесе жұмыс жасауға, адами қарым – қатынастарға нағыз себепкер болады. Оқыту әдістемесіне жаңашыл көзқарастарды қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сонымен қатар оның сапасы алған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жетуімен қатар өмірдің сапасын көтеруде үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамасыз етеді.

Әдебиеттер

1. Назарбаев Н.Ә. «Интерактивті сабақ» Егемен Қазақстан, 2007.
2. Нурғалиева Г.К. «Жаңа ақпараттық технология құралдары». Білім, 2007.
3. Н.Д. Гальскова. «Современная методика обучения» Москва, 2000
4. Амандықова Г.Н., Мұхтарова Ш.Е., Баймұқанова Б.С., Бисенғалиева А.Н. «Шетел тілін оқыту әдістемесі», Астана - 2007
5. Бабинская П.К., Леонтьева Т.П., Андреасян И.М., Бутько А.Ф., Чепик И.В. «Практический курс методики преподавания иностранных языков», Минск-2003
6. Шолпанбай С.К. «Шетел тілін оқытуда интерактивті тәсілді қолданудың ерекшеліктері мен тиімділігі», журнал «Мектептегі шет тілі» № 2-2008

Гумарова Ш.Б., Рустемова А.И. Использование интернет ресурсов на занятиях английского языка как средство повышения конкурентоспособности будущих специалистов 163

Екиембеева Л.В. Механизмы динамики процесса усвоения русского языка 164

Жаутиқбаева А. А., Нуржумаева К.А. Инновационные технологии в обучении иностранному языку проблемный метод обучения 170

Капасова Д.А., Чекина Е.Б. Содержание курса «Профессионально ориентированный русский язык» 174

Кенжеева К.Т. Обучение студентов начальным этапам сопоставительного анализа 177

Рахметова В.Ж. Организация самостоятельной работы студентов при изучении иностранного языка в неязыковом вузе 180

Смағұлова А.С., Бекмашева Б.Н. Жаңа инновациялық технологияның тиімділігі 182

Суттибаев Н.А., Исабаева Б.К., Абылкасова А.Б. Шетел тілі мұғалімінің инновациялық даярлығын қалыптастыру тұжырымдамасы 183

Талипова А.Ю. Актуальность программы элективного курса «Трудные случаи русской орфографии и пунктуации» в условиях подготовки учащихся старших классов к итоговой аттестации 185

Тастемирова Б.И., Махарова Г.С. Некоторые способы перевода научного текста 188

Тутеева Н.К., Тутеева А.К. Реализация принципа связи теории с практикой как основа дуального образования 191

IV. МОЛОДЫЕ УЧЕНЫЕ О ЯЗЫКЕ И ЛИТЕРАТУРЕ

Ахмедов А.А., Джолдасбекова Б.У. Мотив смерти в романах Достоевского «Идиот», «Преступление и наказание» и Юкио Мисимы «Золотой храм», «Исповедь маски» 195

Акышбаева Г., Козгай Э.Р. Типы заголовков в газетном тексте 198

Әзизова А.О., Джолдасбекова Б.У. Қазіргі қазақ прозасында фольклорлық үрдістерді пайдаланудағы авторлық шеберлік 201

Әзизова А.О., Джолдасбекова Б.У. Қазақ прозасында онер такырыбын суреттеудегі жазушы шеберлігі 203

Бектасов М., Джолдасбекова Б.У. Төлен Әбдік «Парасат майданы» және қазақ әдебиетіндегі жаңашылдық 206

Еишиязова З.А., Ли В.С. Лингвистический и правовой аспекты исследования спорного текста 208

Жаукебаева А., Мухамадиев Х.С. Концепты *кобыз* и *домбра* как ключевые элементы смысловой организации текста 211

Жанпаркулова К.Н., Бектурганова Г.З. Вклад Абая в развитие русско-казахских культурных и литературно-художественных связей 213

Жанақова И.М., Сарсекеева Н.К. Жанровые особенности романов Н.Веревокина 216

Курманбаева Т.С., Ли В.С. «Система» как научное понятие и как научный термин 219

Ma Pong Pong, Ли В.С. Деловая беседа в аспекте межличностного общения и межкультурной коммуникации 222